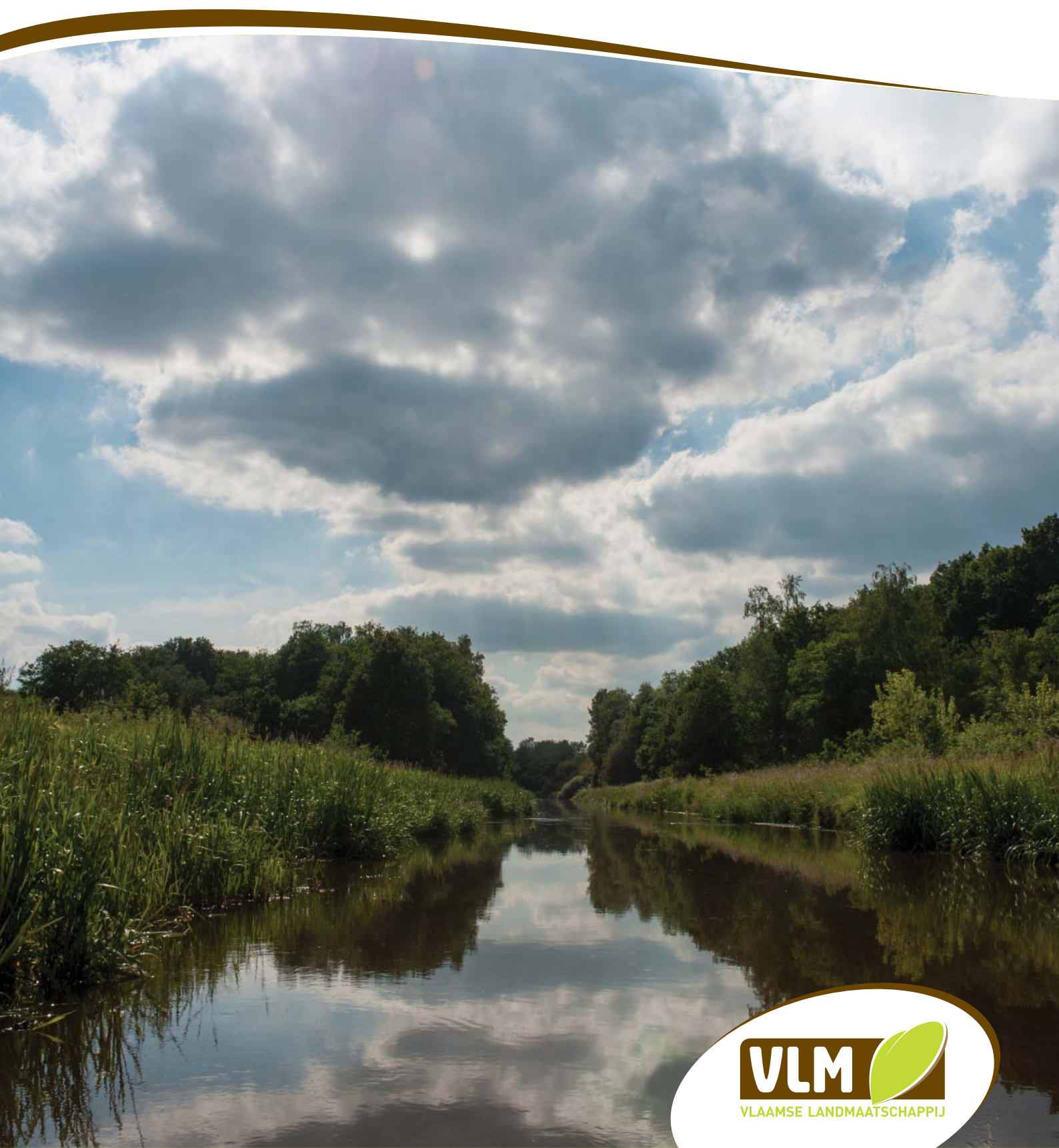

BEGELEIDENDE MAATREGELEN 2013 BIJ EEN TE HOOG NITRAATRESIDU

staalnamecampagne 2012 / maatregelenpakketten 2013

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

Voorwoord

Elk najaar laat de Mestbank het nitraatresidu in de bodem meten op een gerichte selectie van percelen. Hoe groter het nitraatresidu op het einde van het groeiseizoen, hoe groter het risico op uitspoeling van nitraten naar het oppervlakte- en grondwater in de winter. Na het groeiseizoen is er dan ook best nog slechts een beperkte hoeveelheid nitraat in de bodem aanwezig. Een oordeelkundige bemesting en uitbating van het bedrijf zijn van cruciaal belang om een laag nitraatresidu te halen.

Bij een te hoog nitraatresidu treedt de Mestbank voortaan sturend op door een pakket maatregelen op te leggen. Die ondersteunen een oordeelkundige bemesting en zijn er dus op gericht om toekomstige overschrijdingen te vermijden.

Deze brochure maakt u wegwijs in de nitraatresidumetingen, de drempelwaarden en de begeleidende maatregelen

INHOUD

1. WAT IS NITRAATRESIDU?	1
2. GEBIEDSGERICHTE AANPAK: DE FOCUSGEBIEDEN EN NIET-FOCUSGEBIEDEN	2
3. WELK NITRAATRESIDU MOET NAGESTREEFD WORDEN?	3
4. WAT IS DE DREMPELWAARDE EN WAARVAN IS DIE AFHANKELIJK?	3
4.1. Het bodemtype	3
4.2. De teelt	4
4.3. Focusgebieden versus niet-focusgebieden	4
4.4. Drempelwaarden voor de staalnamecampagne van 2012	5
5. WAT ALS DE DREMPELWAARDE OVERSCHREDEN IS?	6
6. HOE WORDT BEPAALD WELK MAATREGELENPAKKET VAN TOEPASSING WORDT VOOR UW BEDRIJF?	6
6.1. Het gemeten nitraatresidu	7
6.2. Pakketverhoging als gevolg van niet naleving van eerder opgelegde maatregelen	7
7. WELKE VERSCHILLENDE MAATREGELENPAKKETTEN ZIJN ER?	8
MAATREGELENPAKKET 1	9
MAATREGELENPAKKET 2	10
MAATREGELENPAKKET 3	11
MAATREGELENPAKKET 4	13
8. VOORBEELDEN	15
9. HOE WORDT U OP DE HOOGTE GEBRACHT VAN WELK MAATREGELENPAKKET VAN TOEPASSING IS OP UW BEDRIJF?	18
10. WAT ALS HET PERCEEL MET EEN MAATREGELENPAKKET NIET MEER IN GEBRUIK IS?	18
11. WAT ALS U NIET AKKOORD GAAT MET HET OPGELEGDE MAATREGELENPAKKET?	18
12. DE MAATREGELEN IN DETAIL	19
12.1. Stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies	19
12.2. Bemestingsplan en bemestingsregister	21
12.3. Audit	23
12.4. Vanggewas of nateelt	24
12.5. Tabel voor de omrekening van werkzame stikstof naar de totale inhoud aan stikstof	25
13. BEDRIJFSADVIES	26
14. CONTACTNUMMERS	27
Bijlage 1: Kaart met focusgebieden 2012	28
Bijlage 2: Kaart met focusgebieden 2013	29

1. WAT IS NITRAATRESIDU?

Gewassen nemen stikstof in de vorm van nitraat op om te groeien. Nitraat wordt onder andere gevormd doordat verschillende bodemprocessen stikstof omzetten. Stikstof is één van de hoofdbestanddelen van dierlijke mest, andere mest, kunstmest en allerlei oogstresten.

De nitraten die niet opgenomen worden, blijven op het einde van het groeiseizoen achter in de bodem als residu, vandaar de term nitraatresidu. Die nitraten kunnen tijdens de winterperiode uitspoelen naar het oppervlakte- en grondwater en een te grote hoeveelheid nitraat in het water kan eutrofiëring en sterke algenbloei teweegbrengen. Uitspoeling moet dus zo veel mogelijk vermeden worden. De Europese norm voor nitraat in oppervlakte- en grondwater is 50 mg nitraat per liter.

Het nitraatresidu is de hoeveelheid nitraatstikstof per ha in de bovenste 90 cm van een landbouwperceel, gemeten in de periode van 1 oktober tot en met 15 november.

Een nitraatresidubepaling kan om verschillende redenen gebeuren:

- in opdracht van de Mestbank, voor de algemene opvolging van het nitraatresidu in Vlaanderen: **controlestaal**
- in opdracht van de betrokken landbouwer:
 - o omdat de Mestbank percelen aanduidde die bemonsterd moeten worden omwille van:
 - een opgelegd maatregelenpakket naar aanleiding van een te hoog nitraatresidu in het vorige kalenderjaar: **opvolgstaal**
 - een derogatieaanvraag: **derogatiestaal**
 - o omdat er op het perceel een beheerovereenkomst water (BO-water) wordt toegepast. Een jaarlijkse nitraatresidubepaling is één van de contractuele voorwaarden: **BO-waterstaal**.

De maatregelen die van toepassing zijn bij het overschrijden van de nitraatresidurempelwaarden gelden voor alle nitraatresidubepalingen, ongeacht of het nitraatresidu gemeten is in opdracht van de Mestbank (controlestaal) of op kosten van de landbouwer.

Om een correct beeld te krijgen van het nitraatresidu van een perceel, moet per 2 ha het nitraatresidu bepaald worden. Dat nitraatresidu wordt bepaald op een bodemstaal dat uit minimum 15 boorsteken bestaat. Per 30 cm bodemlaag (0 – 30cm / 30 – 60cm / 60 – 90 cm) wordt het nitraatgehalte bepaald. De som van die drie lagen geeft het nitraatresidu. Bij percelen groter dan 2 ha worden meerdere deelstalen genomen waarop het nitraatresidu bepaald wordt. Het nitraatresidu van het perceel is dan het gemiddelde van de deelstalen.

2. GEBIEDSGERICHTE AANPAK: DE FOCUSGEBIEDEN EN NIET-FOCUSGEBIEDEN

De toestand van de waterkwaliteit is niet overal in Vlaanderen gelijk. Sommige gebieden vertonen volgens de metingen van het oppervlakte- en grondwater immers een duidelijke achterstand in evolutie op andere gebieden en moeten dan ook strikter opgevolgd worden om een snellere verbetering te bewerkstelligen. Een gebiedsgerichte aanpak is daarom aangewezen.

In het Mestdecreet (2011-2014) wordt gekozen voor deze gebiedsgerichte aanpak. In de periode tussen 2012 en 2014, worden op basis van nitraatmetingen in grond- en oppervlaktewater, jaarlijks gebieden aangeduid waar de waterkwaliteit nog sterk moet verbeteren: de focusgebieden.

In 2012 is 265 000 ha of 40 % van het landbouwareaal afgebakend als focusgebied. In 2013 is bijkomend 44 000 ha van het landbouwareaal als focusgebied aangeduid waardoor het totaal areaal op 305 500 ha ligt.

Nieuw:

Voor de 44 000 hectare die als bijkomend focusgebied 2013 afgebakend werd, worden de lagere drempelwaarden die in focusgebieden van toepassing zijn pas in rekening gebracht bij de nitraatresidummetingen van het najaar 2013. Voor de nitraatresidummetingen van het najaar 2012 gelden nog steeds de drempelwaarden van niet-focusgebieden voor percelen die in dit bijkomend afgebakend focusgebied liggen.

Om de toepassing van oordeelkundige bemesting en goede landbouwpraktijken te stimuleren, treedt een bonus-malussysteem in werking:

- De focusgebieden waar tijdens twee opeenvolgende winterjaren geen enkele overschrijding van 50 mg nitraat per liter in de MAP-meetpunten wordt gemeten en waar ook een positieve evolutie van het grondwater vast te stellen is, worden aan de niet-focusgebieden toegevoegd.
- De niet-focusgebieden waar tijdens één winterjaar een overschrijding van meer dan 50 mg nitraat per liter in de MAP-meetpunten wordt gemeten of waar een negatieve evolutie in het grondwater wordt vastgesteld, worden aan de focusgebieden toegevoegd.

Nieuw:

In de zomer van 2012 is de waterkwaliteit in de focusgebieden opnieuw geëvalueerd. De focusgebieden waarin de waterkwaliteit voldoende is verbeterd, bouwen in 2013 een bonus op en kunnen daardoor in 2014 mogelijk als niet-focusgebieden worden gekwalificeerd. Het gaat om een 34 000-tal hectare landbouwgrond.

Een landbouwperceel ligt in het focusgebied als minimaal 50 % van dat perceel in het focusgebied ligt.

⇒ *De kaarten met de focusgebieden voor 2012 en 2013 vindt u als bijlage.*

3. WELK NITRAATRESIDU MOET NAGESTREEFD WORDEN?

Noch milieukundig, noch landbouweconomisch is er baat bij een hoog nitraatresidu, aangezien het overschot aan nitraat gewoon wegspoelt. Daarom spreekt het voor zich dat het nitraatresidu op het einde van het groeiseizoen het best zo laag mogelijk is.

Op basis van een uitgebreide studie (de procesfactor voor oppervlakte- en grondwater) werd bepaald hoe hoog het nitraatresidu mag zijn om de nitraatnorm van 50 mg nitraat per liter niet te overschrijden. Uit die studie bleek ook dat de teelt en het bodemtype een belangrijke invloed hebben op het nitraatresidu. In nauw overleg met de landbouw- en milieuorganisaties werd daarom een voorstel uitgewerkt waarbij, afhankelijk van het bodemtype en de teelt (gegroepeerd in 6 verschillende teeltgroepen), een maximale nitraatresiduwaarde werd ingesteld. Die nitraatresiduwaarde wordt de drempelwaarde genoemd.

4. WAT IS DE DREMPELWAARDE EN WAARVAN IS DIE AFHANKELIJK?

De drempelwaarde is de maximale hoeveelheid nitraatresidu die in de bodem aanwezig mag zijn om de uitspoeling van nitraat te beperken. Op basis van de eerder vermelde studie blijkt duidelijk dat zwaardere bodems een grotere buffercapaciteit hebben en dat bepaalde teelten van nature een hoger residu nalaten. Daarmee werd dan ook rekening gehouden bij het vastleggen van de verschillende drempelwaarden.

Nieuw:

In 2012 zijn de **drempelwaarden** voor **alle teelten** opgesplitst in **focusgebieden** en in **niet-focusgebieden**. In een focusgebied gelden lagere drempelwaarden.

4.1. Het bodemtype

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen:

1. **Zandgronden:** dat zijn alle landbouwgronden die in de landbouwtreek “Kempen” liggen of in de “Vlaamse Zandstreek”, met uitzondering van landbouwgronden die in de provincie Vlaams-Brabant liggen.
2. **Zware kleigronden:** dat zijn alle landbouwgronden die in de landbouwtreek “Polders” liggen of in een door de Vlaamse Regering afgebakend gebied waarvan de landbouwer aantoonst dat die gronden vergelijkbare karakteristieken hebben (textuurklasse leem A, kleigehalte min. 17,5 %, zandgehalte max. 15 %).
3. **Andere gronden dan zandgronden of zware kleigronden:** dat zijn alle gronden die geen zand- of zware kleigrond zijn.

4.2. De teelt

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen deze groepen:

1. **Specifieke teelten**¹: die groep omvat de teelt van groenten van groep I, groenten van groep II, groenten van groep III, fruitbomen, snijbloemen, snijplanten, chrysanten en winterbloeiende halfheesters. Ook aardappelen hebben de drempelwaarden van specifieke teelten.
2. **Niet-specifieke teelten**: die groep omvat naast de graslanden de teelt van maïs, bieten en alle overige gewassen.
 - a. **Uitsluitend gemaaid grasland**: die groep omvat de teelt van grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
 - b. **Begraasd grasland (al dan niet in combinatie met maaïen)**: die groep omvat de teelt van grasland dat begraasd en eventueel ook gemaaid wordt.
 - c. **Bieten**
 - d. **Maïs**
 - e. **Andere niet-specifieke teelten**: resterende teelten zoals granen.

De hoofdteelt, die werd opgegeven op de verzamelaanvraag 2012, dient als basis. Als de nateelt een specifieke teelt is, zijn de meer gunstige drempelwaarden van de specifieke teelten van toepassing.

4.3. Focusgebieden versus niet-focusgebieden

Als gevolg van de gebiedsgerichte aanpak speelt ook de ligging in focusgebied of niet-focusgebied een rol bij het bepalen van de drempelwaarde. Voor 2012 ligt de drempelwaarde voor alle teelten in de focusgebieden lager dan in de niet-focusgebieden.

Nieuw:

- Voor **alle teelten** is **de ligging in focusgebied of niet-focusgebied bepalend voor de toepassing van de drempelwaarden**.
- De **niet-specifieke teelten worden verder uitgesplitst**. Naast grasland hebben nu ook **maïs en bieten** hun eigen drempelwaarden.
- Voor **grasland** wordt nog steeds een onderscheid gemaakt op basis van de uitbatingsvorm: **grasland dat begraasd en eventueel ook gemaaid wordt** en **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt**. De uitbatingsvorm wordt via de verzamelaanvraag geregistreerd.

De drempelwaarden zijn van toepassing op alle landbouwpercelen in Vlaanderen. De resultaten van alle nitraatresidubepalingen worden aan de drempelwaarden getoetst.

¹ **Volledige lijst van specifieke teelten:**

groenten van groep I : kolen (bloemkool, spruitkool, witte kool, boerenkool, spitskool, broccoli, romanesco-kool, rode kool, savooikool, Chinese kool, andere kolen), prei, artisjok, groene selder, bladselder, bleekselder, rabarber of aardbeien.

groenten van groep II : spinazie, courgettes, sla, vroege aardappelen (geoogst vóór 31 juli), knolselder, peterselie, bieslook, basilicum, augurken, pompoenen, knolvenkel, koolrabi, paksoi, sierteeltgewassen die geteeld worden op niet permanent overkapte landbouwgronden en andere groenten die niet onder groep I of groep III vallen en geen teelt zijn met een lage stikstofbehoefte (cichorei, sjalotten, ui, vlas, witloof).

groenten van groep III : wortelen, rapen, koolraap, rode biet, pastinaak, rammenas, radijs, mierikswortel, schorseneren, wortelpeterselie, asperges, erwten, bonen, dille, kervel, tijm of andere kruiden met uitzondering van peterselie, bieslook en basilicum.

Andere : fruitbomen, snijbloemen of snijplanten, chrysanten en winterbloeiende halfheesters.

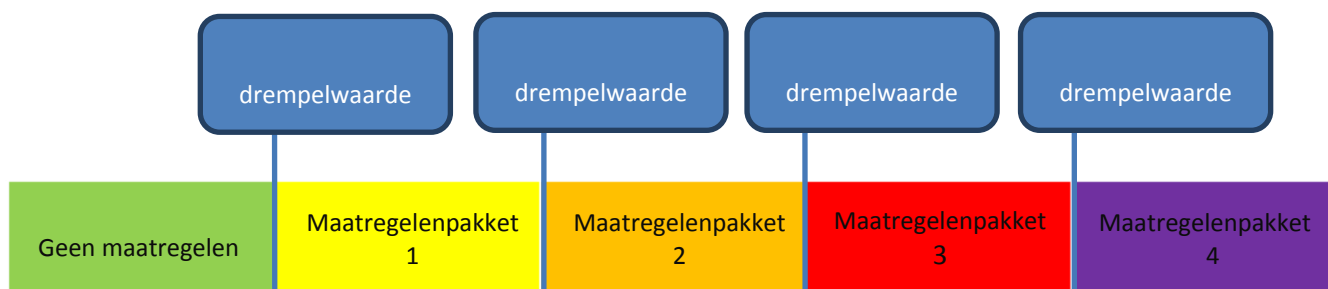
4.4. Drempelwaarden voor de staalnamecampagne van 2012

Voor de staalnamecampagne 2012 gelden volgende drempelwaarden (DW in kg nitraat-N/ha):

Gewas	Bodemtype	Focusgebied	1 ^e DW	2 ^e DW	3 ^e DW	4 ^e DW	DW BO
Specifieke teelten + aardappelen							
	Zandgronden	ja	85	110	160	165	81
	Andere	ja	85	110	175	195	81
	Zware kleigronden	ja	85	110	175	195	81
	Zandgronden	nee	90	115	165	170	86
	Andere	nee	90	115	180	200	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	180	200	86
Niet-specifieke teelten							
Grasland (uitsluitend maaien)	Zandgronden	ja	70	95	110	120	66
	Andere	ja	70	95	130	150	66
	Zware kleigronden	ja	80	105	150	170	76
	Zandgronden	nee	90	115	130	140	86
	Andere	nee	90	115	150	170	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	160	180	86
Grasland (begrasd, al dan niet in combinatie met maaien)	Zandgronden	ja	75	100	115	125	71
	Andere	ja	75	100	135	155	71
	Zware kleigronden	ja	80	105	150	170	76
	Zandgronden	nee	90	115	130	140	86
	Andere	nee	90	115	150	170	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	160	180	86
Maïs	Zandgronden	ja	80	105	120	130	76
	Andere	ja	85	110	145	165	81
	Zware kleigronden	ja	85	110	155	175	81
	Zandgronden	nee	88	113	128	138	84
	Andere	nee	90	115	150	170	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	160	180	86
Bieten	Zandgronden	ja	70	95	110	120	66
	Andere	ja	75	100	135	155	71
	Zware kleigronden	ja	75	100	145	165	71
	Zandgronden	nee	88	113	128	138	84
	Andere	nee	90	115	150	170	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	160	180	86
Andere niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland, maïs en bieten)	Zandgronden	ja	75	100	115	125	71
	Andere	ja	80	105	140	160	76
	Zware kleigronden	ja	80	105	150	170	76
	Zandgronden	nee	88	113	128	138	84
	Andere	nee	90	115	150	170	86
	Zware kleigronden	nee	90	115	160	180	86

5. WAT ALS DE DREMPELWAARDE OVERSCHREDEN IS?

Als de drempelwaarde wordt overschreden, gelden in het volgende kalenderjaar begeleidende maatregelen om toekomstige overschrijdingen te vermijden. De begeleidende maatregelen zijn opgemaakt volgens een getrapt systeem: hoe hoger de overschrijding, hoe uitgebreider de maatregelen die moeten toegepast worden. Het Mestdecreet onderscheidt in totaal 4 niveaus van drempelwaarden met daaraan gekoppeld 4 maatregelenpakketten. Zodra de respectieve drempelwaarde overschreden is, wordt het respectieve maatregelenpakket van toepassing.

Het vertrekpunt bij alle maatregelen is oordeelkundige bemesting, gebaseerd op de gewasbehoeften, de bodemvoorraad en de verwachte mineralisatie. De maatregelen zijn dan ook niet sanctionerend, maar begeleidend van aard.

Concreet moeten, bij overschrijding van het nitraatresidu in het najaar 2012 (1 oktober - 15 november), in 2013 maatregelen worden toegepast om toekomstige overschrijdingen te vermijden. De drempelwaarde die overschreden wordt, bepaalt het maatregelenpakket.

Het nitraatresidu dat wordt gemeten op de percelen waarop de BO-water wordt toegepast, moet minstens 4 kilogram nitraatstikstof per ha lager zijn dan de eerste drempelwaarde die op die percelen geldt. De beheerovereenkomst water is immers een engagement waarbij de landbouwer een financiële compensatie kan krijgen om minder te bemesten. De drempelwaarden die gelden voor de BO-waterpercelen staan in de kolom DW BO (zie punt 4.4). De drempelwaarden BO dienen enkel om te bepalen of er een vergoeding kan berekend worden. Als het vastgestelde nitraatresidu gelijk is aan of hoger is dan de drempelwaarde in de kolom DW BO, kan geen uitbetaling gebeuren van de bijbehorende beheervergoeding. De begeleidende maatregelen worden pas van toepassing als de nitraatresiduwaarde de eerste, algemeen geldende, drempelwaarde overschrijdt.

6. HOE WORDT BEPAALD WELK MAATREGELENPAKKET VAN TOEPASSING WORDT VOOR UW BEDRIJF?

Om de juiste maatregelenpakketten te bepalen, worden twee aspecten in rekening gebracht:

- het gemeten nitraatresidu in de voorbije staalnameperiode (1 oktober tot en met 15 november 2012) en
- een eventuele pakketverhoging als gevolg van het niet of onvolledig naleven van de opgelegde begeleidende maatregelen in 2012.

6.1. Het gemeten nitraatresidu

Voor elk perceel waarop een nitraatresidumeting moest gebeuren, wordt één gemeten nitraatresidu weerhouden.

- Als op uw perceel in opdracht van de Mestbank een controlestaal werd genomen, dan kon u, op eigen initiatief en op eigen kosten, een tegenstaal laten nemen in de periode van 1 oktober t.e.m. 22 november. Van alle geldige nitraatresidubepalingen die aan de Mestbank werden bezorgd en die binnen de staalnameperiode door een erkend laboratorium werden genomen, wordt enkel het laagste nitraatresidu in rekening gebracht voor toetsing aan de drempelwaarden.
- Ook voor de opvolgstalen of derogatiestalen kon meermaals een bemonstering gebeuren binnen de periode van 1 oktober t.e.m. 15 november. Ook hier wordt enkel het laagste nitraatresidu van de geldige en ontvangen stalen in rekening gebracht.
- Voor de beheerovereenkomsten water wordt contractueel het eerste vastgestelde nitraatresidu aanvaard om te bepalen of er een vergoeding kan berekend worden. Voor de toetsing aan de drempelwaarden kon u, in het geval het resultaat hoger was dan de eerste drempelwaarde, bijkomende bemonsteringen laten uitvoeren in de periode van 1 oktober t.e.m. 15 november. In dat geval wordt hier ook enkel het laagste resultaat in rekening gebracht voor het opleggen van het maatregelenpakket.

Dit weerhouden nitraatresidu wordt getoetst aan de drempelwaarden om voor het betreffende perceel het maatregelenpakket te bepalen. Hoe hoger de overschrijding van het perceel, hoe zwaarder het maatregelenpakket wordt.

Als op meerdere percelen van uw bedrijf de drempelwaarde overschreden is, worden de maatregelen opgelegd op het perceel met het zwaarste maatregelenpakket. Als er meerdere percelen zijn met datzelfde maatregelenpakket, worden de maatregelen opgelegd op het perceel met de hoogste overschrijding van de respectieve drempelwaarde. De maatregelen op de overige percelen vervallen.

6.2. Pakketverhoging als gevolg van niet naleving van eerder opgelegde maatregelen

Als u de opgelegde maatregelen niet of onvolledig naleeft, komt u in het volgende kalenderjaar automatisch in een hoger maatregelenpakket terecht. De Mestbank duidt het perceel aan waarop het verhoogde maatregelenpakket moet toegepast worden.

Als u de opvolgstalen of derogatiestalen niet laat nemen, legt de Mestbank een administratieve boete van 250 euro per niet bemonsterd perceel op. Als u de afgelopen vijf jaar ook al zo'n boete opgelegd kreeg, wordt de boete van 250 euro verdubbeld. U krijgt hiervoor een afzonderlijke brief.

Als u in 2012 een maatregelenpakket kreeg opgelegd (ten gevolge van een te hoog resultaat in het najaar 2011) en als tijdens een controle bleek dat u niet alle maatregelen hebt nageleefd en/of de opgelegde opvolgstalen niet liet nemen, kunt u een pakketverhoging krijgen. Dat wordt in uw brief duidelijk aangegeven.

7. WELKE VERSCHILLENDE MAATREGELENPAKKETTEN ZIJN ER?

Op de volgende pagina's vindt u een overzicht van de mogelijke maatregelenpakketten. Hoe hoger het maatregelenpakket, hoe meer maatregelen er moeten toegepast worden, m.a.w. het volgende pakket is steeds een uitbreiding van het vorige.

Er zijn maatregelen die enkel op het perceel gelden waarop het maatregelenpakket opgelegd wordt. Daarnaast zijn er maatregelen op bedrijfsniveau.

Bij een overschrijding van de 1^e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2012, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2013:

➤ **Op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is:**

1. laat u in het voorjaar een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten. Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.

➤ *Alles wat u moet weten over deze stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*

2. moet u de bemesting, die u in 2013 toepast op uw perceel, bijhouden in een register

3. is **geen derogatie** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, **op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is** een **nitraatresidubepaling** laten uitvoeren (opvolgstaal) door een erkend laboratorium. U ontvangt vóór 1 oktober 2013 nog een brief van de Mestbank met de gegevens van het te bemonsteren perceel. Als u die brief niet ontvangt, moet u contact opnemen met de Mestbank.

➤ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*

Bij een overschrijding van de 2^e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2012, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2013:

➤ **Op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is:**

1. laat u in het voorjaar een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.
Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.
➤ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*
2. **is geen derogatie** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, **op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is en op een bijkomend** perceel dat de Mestbank aanduidt, een **nitraatresidubepaling** laten uitvoeren door een erkend laboratorium (opvolgstalen). U ontvangt vóór 1 oktober 2013 nog een brief van de Mestbank met de gegevens van de te bemonsteren percelen. Als u die brief niet ontvangt, moet u contact opnemen met de Mestbank.
➤ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*
2. moet u een **bemestingsplan en bemestingsregister** bijhouden **voor alle percelen** van uw bedrijf.
➤ *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 12.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.

Bij een overschrijding van de 3^e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2012, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2013:

➤ **Op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is:**

1. in het voorjaar laat u een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten. Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.
➤ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*

2. is **geen derogatie** mogelijk.

3. moet u een **nateelt of vanggewas** inzaaien, als de teelt in kwestie het toelaat.
➤ *Praktische tips over het inzaaien van een nateelt of vanggewas vindt u in punt 12.4.*

Als op uw bedrijf op twee of meer percelen een overschrijding van de derde drempelwaarde vastgesteld werd dan moet u op **alle percelen van uw bedrijf een nateelt of vanggewas inzaaien**, als de teelt in kwestie het toelaat.

4. past u een **verminderde bemesting** toe:
 - a. een **beperking tot 80 % (- 20 %)** van de toegelaten bemesting in **kg N** uit **dierlijke mest** per ha. Die beperking is **niet van toepassing op begraasd grasland**.
 - b. een **beperking tot 70 % (- 30 %)** van de toegelaten bemesting in:
 - kg **werkzame N** of in kg **totale N**
 - kg **N uit andere meststoffen**
 - kg **N uit kunstmest** per ha

Als het bemestingsadvies minder aangeeft dan die verminderde bemesting, wordt de toegelaten hoeveelheid meststoffen beperkt tot de hoeveelheden vermeld in het bemestingsadvies.

5. is **geen toepassing van de beheerovereenkomst water (BW3)** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, **op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is en op een bijkomend** perceel dat de Mestbank aanduidt, een **nitraatresidubepaling** laten uitvoeren door een erkend laboratorium (opvolgstalen). U ontvangt vóór 1 oktober 2013 nog een brief van de Mestbank met de gegevens van de te bemonsteren percelen. Als u die brief niet ontvangt, moet u contact opnemen met de Mestbank.

- *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*

2. moet u een **bemestingsplan en bemestingsregister** bijhouden **voor alle percelen** van uw bedrijf.

- *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 12.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.

3. moet u, als op het perceel met een overschrijding van de 3^e drempelwaarde **in 2012** als hoofdteelt of nateelt een **groente werd geteeld, voor elk perceel waarop u als hoofdteelt of nateelt een groente zal telen in 2013**, een **stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken door een erkend laboratorium, een erkende telersvereniging of een erkend praktijkcentrum.

- *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*
- *Een groente is een groente van groep I of groep II (zie punt 4.2), met uitzondering van vroege aardappelen en spruitkool.*

4. kan de VLM een **audit** van het volledige bedrijf uitvoeren.

- *Alles wat u moet weten over de audit vindt u in punt 12.3.*

Bij een overschrijding van de 4^e drempelwaarde bij de staalnamecampagne van 2012, gelden de volgende begeleidende maatregelen in 2013:

➤ **Op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is:**

1. laat u in het voorjaar een **stikstofanalyse** uitvoeren op eigen initiatief en op eigen kosten.
Op basis van die stikstofanalyse moet u een **bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken dat u moet naleven.
➤ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*

2. is **geen derogatie** mogelijk.

3. moet u een **nateelt of vanggewas** inzaaien, als de teelt in kwestie het toelaat.
➤ *Praktische tips over het inzaaien van een nateelt of vanggewas vindt u in punt 12.4.*

Als op uw bedrijf op twee of meer percelen een overschrijding van de derde drempelwaarde vastgesteld werd, moet u op **alle percelen van uw bedrijf een nateelt of vanggewas inzaaien**, als de teelt in kwestie het toelaat.

4. past u een **verminderde bemesting** toe:
voor begraasd grasland:
 - geen beperking van de **N** uit **dierlijke mest**
 - een **beperking tot 70 % (- 30 %)** van de toegelaten bemesting in:
 - kg **werkzame N** of in kg **totale N**
 - kg **N uit andere meststoffen**
 - kg **N uit kunstmest** per ha

voor alle andere teelten:

Een **beperking tot 40 % (- 60 %)** van de toegelaten bemesting in:

- kg **N uit dierlijke mest**
- in kg **werkzame N** of in kg **totale N**
- kg **N uit andere meststoffen**
- kg **N uit kunstmest** per ha

Als het bemestingsadvies minder aangeeft dan die verminderde bemesting, wordt de toegelaten hoeveelheid meststoffen beperkt tot de hoeveelheden die worden vermeld in het bemestingsadvies.

5. is **geen toepassing van de beheerovereenkomst water (BW3)** mogelijk.

➤ **Op bedrijfsniveau:**

1. moet u in de periode van 1 oktober tot en met 15 november, op eigen initiatief en op eigen kosten, **op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is en op een bijkomend** perceel dat de Mestbank aanduidt, een **nitraatresidubepaling** laten uitvoeren door een erkend laboratorium (opvolgstalen). U ontvangt vóór 1 oktober 2013 nog een brief van de Mestbank met de gegevens van de te bemonsteren percelen. Als u die brief niet ontvangt, moet u contact opnemen met de Mestbank.

➤ *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*

2. moet u een **bemestingsplan en bemestingsregister** bijhouden voor alle percelen van uw bedrijf.

➤ *Hoe u het bemestingsplan en bemestingsregister moet opmaken, vindt u in punt 12.2.*

Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.

3. moet u, als op het perceel met een overschrijding van de 4^e drempelwaarde **in 2012** als hoofddeelt of nateelt een **groente werd geteeld, voor elk perceel waarop u als hoofddeelt of nateelt een groente zal telen in 2013**, een **stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies** laten opmaken door een erkend laboratorium, een erkende telersvereniging of een erkend praktijkcentrum.

➤ *Alles wat u moet weten over een stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies vindt u in punt 12.1.*

➤ *Een groente is een groente van groep I of groep II(zie punt 4.2), met uitzondering van vroege aardappelen en spruitkool.*

4. kan de VLM een **audit** van het volledige bedrijf uitvoeren.

➤ *Alles wat u moet weten over de audit vindt u in punt 12.3.*

8. VOORBEELDEN

Voorbeeld 1

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel **suikerbieten**, dat in de **Polders** ligt en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **74 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Suikerbieten behoren tot de groep “*niet-specifieke teelten bieten*”.
- ⇒ Het bodemtype is “*zwarte klei*”.
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (74 kg nitraatstikstof/ha) lager is dan de 1^e drempelwaarde (75 kg nitraatstikstof/ha), zijn er geen begeleidende maatregelen nodig in 2013.

Voorbeeld 2

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd, in het kader van de **beheerovereenkomst water**, op een perceel met **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt** en dat ligt in de **Vlaamse Zandstreek** (niet in Vlaams-Brabant) en in **niet-focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **113 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Het gaat om grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is “*zandgrond*”.
- ⇒ Het perceel ligt in “*niet-focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (113 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de drempelwaarde voor BO-water (86 kg nitraatstikstof/ha), ontvangt u in 2013 geen beheervergoeding.

Daarnaast is het nitraatresidu (113 kg nitraatstikstof/ha) hoger dan de 1^e drempelwaarde (90 kg nitraatstikstof/ha) en is daardoor in 2013 het *maatregelenpakket 1* van toepassing.

Voorbeeld 3

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel met **grasland dat begraasd en gemaaid wordt**, dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **150 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Het gaat om grasland dat begraasd en gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is “*andere*” (geen zand of zwarte klei).
- ⇒ Het perceel ligt in “*focusgebied*”.

Aangezien het nitraatresidu (150 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 3^e drempelwaarde (135 kg nitraatstikstof/ha), is in 2013 het *maatregelenpakket 3* van toepassing.

Voorbeeld 4

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel met een **opeenvolging van aardappelen** (hoofddeelt) **en gras** (nateelt), dat ligt in de **Polders** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **175 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Voor de bepaling van de drempelwaarde behoren aardappelen tot de groep "*specifieke teelten*".
- ⇒ Het bodemtype is "*zware klei*".
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Aangezien het nitraatresidu (175 kg nitraatstikstof/ha) gelijk is aan de 3^e drempelwaarde (175 kg nitraatstikstof/ha), is in 2013 het *maatregelenpakket 2* van toepassing.

Voorbeeld 5

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel met een opeenvolging van **wintergerst** (hoofddeelt) **en bloemkool** (nateelt), dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **158 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Wintergerst behoort tot de groep "*andere niet-specifieke teelten (uitgezonderd grasland, maïs en bieten)*", maar aangezien de nateelt behoort tot de groep "*specifieke teelten*" wordt het voor de bepaling van de drempelwaarde als een perceel met een specifieke teelt aanzien.
- ⇒ Het bodemtype is "*andere*" (geen zand of zware klei).
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Aangezien het nitraatresidu (158 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 2^e drempelwaarde (110 kg nitraatstikstof/ha), is in 2013 het *maatregelenpakket 2* van toepassing.

Voorbeeld 6

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd, in het kader van de **beheerovereenkomst water**, op een perceel met **grasland dat uitsluitend gemaaid wordt** en dat ligt in de **Zandleemstreek** en in **focusgebied** een nitraatresidu gemeten van **70 kg** nitraatstikstof/ha. Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Het gaat om grasland dat uitsluitend gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is "*andere*" (geen zand of zware klei).
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Aangezien het nitraatresidu (70 kg nitraatstikstof/ha) gelijk is aan de 1^e drempelwaarde (70 kg nitraatstikstof/ha), worden geen begeleidende maatregelen opgelegd in 2013.

U kunt geen beheervergoeding krijgen in het kader van de beheerovereenkomst water aangezien het nitraatresidu (70 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de drempelwaarde voor BO-water (66 kg nitraatstikstof/ha).

Voorbeeld 7

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel **maïs** dat in de **Vlaamse Zandstreek** ligt (niet in Vlaams-Brabant), en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **120 kg** nitraatstikstof/ha.

In 2012 was op dit perceel het maatregelenpakket 3 van toepassing omdat in het najaar van 2011 een nitraatresidu werd gemeten van 131 kg nitraatstikstof/ha. **Tijdens een controle van de Mestbank bleek er echter geen stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies te zijn voor dit perceel en ook het bemestingsplan en bemestingsregister bleken niet in orde.**

Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

- ⇒ Maïs behoort tot de groep "*niet-specifieke teelten maïs*"
- ⇒ Het bodemtype is "*zandgrond*".
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Op basis van het weerhouden nitraatresidu (120 kg nitraatstikstof/ha), dat hoger is dan de 2^e drempelwaarde (105 kg nitraatstikstof/ha), zou het *maatregelenpakket 2* van toepassing zijn. Aangezien tijdens de controle van de Mestbank bleek dat de maatregelen die in 2012 van toepassing waren niet volledig werden uitgevoerd, legt de Mestbank een pakketverhoging op. Dat is een verhoging t.o.v. het maatregelenpakket dat in 2012 van toepassing was nl. maatregelenpakket 3 . Daardoor is in 2013 *maatregelenpakket 4* van toepassing.

Voorbeeld 8

Tijdens de staalnamecampagne 2012 werd op een perceel met **grasland dat begraasd en gemaaid wordt**, dat ligt in de **Polders** en in **focusgebied**, een nitraatresidu gemeten van **185 kg** nitraatstikstof/ha.

Op een tweede perceel met **maïs**, dat in de **Polders** ligt en in **focusgebied**, werd een nitraatresidu gemeten van **197 kg** nitraatstikstof/ha.

Welke maatregelen zijn van toepassing in 2013?

Voor het perceel met grasland dat begraasd en gemaaid wordt:

- ⇒ Het gaat om grasland dat begraasd en gemaaid wordt.
- ⇒ Het bodemtype is "*zwarte klei*".
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Aangezien het nitraatresidu (185 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 4^e drempelwaarde (170 kg nitraatstikstof/ha), is in 2013 het *maatregelenpakket 4* van toepassing.

Voor het maïsperceel :

- ⇒ Maïs behoort tot de groep "*niet-specifieke teelten maïs*".
- ⇒ Het bodemtype is "*zwarte klei*".
- ⇒ Het perceel ligt in "*focusgebied*".

Aangezien het nitraatresidu (197 kg nitraatstikstof/ha) hoger is dan de 4^e drempelwaarde (175 kg nitraatstikstof/ha), is in 2013 het *maatregelenpakket 4* van toepassing.

Als op meerdere percelen de drempelwaarden overschreden worden, worden de maatregelen enkel opgelegd op het perceel met het zwaarste maatregelenpakket. Als er meerdere percelen zijn met datzelfde maatregelenpakket, worden de maatregelen opgelegd op het perceel met de hoogste overschrijding van de overeenkomstige drempelwaarde. De maatregelen op de overige percelen vervallen.

Concreet voor dit voorbeeld is de 4de drempelwaarde voor het perceel grasland met 15 kg nitraatstikstof/ha overschreden. De 4de drempelwaarde voor het perceel maïs is met 22 kg nitraatstikstof/ha overschreden. Aangezien het perceel maïs de hoogste overschrijding van de 4de drempelwaarde heeft, wordt het maatregelenpakket 4 opgelegd op het maïsperceel. De maatregelen op het perceel grasland vervallen.

9. HOE WORDT U OP DE HOOGTE GEBRACHT VAN WELK MAATREGELENPAKKET VAN TOEPASSING IS OP UW BEDRIJF?

Als u begeleidende maatregelen moet naleven, wordt u daarvan door de Mestbank op de hoogte gebracht met een aangetekende brief. Voor elk perceel waarop een bemonstering werd uitgevoerd (controlestaal) of moest worden uitgevoerd (opvolgstaal, derogatiestaal of BO-waterstaal), wordt het weerhouden nitraatresidu vermeld. Ook wordt aangegeven of er al dan niet een pakketverhoging is toegepast (met vermelding van de reden) én wat het uiteindelijk toe te passen maatregelenpakket is in 2013 op welk perceel. Bij punt 7. vindt u een uitgebreide beschrijving van de na te leven maatregelen per maatregelenpakket.

10. WAT ALS HET PERCEEL MET EEN MAATREGELENPAKKET NIET MEER IN GEBRUIK IS?

Als het perceel landbouwgrond, waarop een maatregelenpakket van toepassing is, niet meer tot uw bedrijf behoort op 1 januari 2013, moet u de Mestbank daarvan **uiterlijk binnen de 14 dagen na ontvangst van de brief waarin staat welk maatregelenpakket u krijgt opgelegd** op de hoogte brengen. De Mestbank duidt dan **een vervangperceel** aan waarop de begeleidende maatregelen van toepassing zijn. Als u dat niet meldt aan de Mestbank, legt de Mestbank u in het volgende jaar een hoger maatregelenpakket op.

11. WAT ALS U NIET AKKOORD GAAT MET HET OPGELEGDE MAATREGELENPAKKET?

U kunt binnen 30 kalenderdagen na ontvangst van de aangetekende brief waarin staat welk maatregelenpakket u krijgt opgelegd, **bezwaar** indienen. Stuur uw bezwaar aangetekend op naar het afdelingshoofd van de Mestbank:

Vlaamse Landmaatschappij, afdeling Mestbank
T.a.v. Ria Gielis
Gulden Vlieslaan 72
1060 Brussel

Het is belangrijk dat u in uw bezwaar voldoende en duidelijk motiveert waarom u niet akkoord gaat met het opgelegde maatregelenpakket en de nodige bewijsstukken toevoegt die uw stelling ondersteunen.

Het afdelingshoofd van de Mestbank neemt een beslissing binnen zes maanden na ontvangst van de aangetekende brief en brengt u daarvan op de hoogte. De indiening van een bezwaar schorst de aangevochten beslissing niet. U moet dus ondertussen de maatregelen toepassen.

12. DE MAATREGELEN IN DETAIL

12.1. Stikstofanalyse en bijbehorend bemestingsadvies

Voor welke percelen is er een stikstofanalyse met bijbehorend bemestingsadvies nodig?

- Op **het perceel** landbouwgrond waarop de maatregelen van toepassing zijn, moet u een stikstofanalyse (bij voorkeur vóór de bemesting) met bijbehorend bemestingsadvies laten uitvoeren.
- Als u op het perceel waarop de maatregelen van toepassing zijn in 2013 **meerdere teelten** teelt, laat u één stikstofanalyse uitvoeren voor dat perceel met voor elke teelt een apart bemestingsadvies.

! Als het perceel waarop de maatregelen van toepassing zijn in 2013 niet langer tot uw bedrijf behoort, brengt u de Mestbank daarvan zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen de 14 dagen op de hoogte. De Mestbank zal dan een vervangperceel aanduiden waarop de maatregelen moeten uitgevoerd worden.

Waar kunt u terecht voor de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies?

- Voor de **stikstofanalyse** moeten zowel de staalname als de analyse gebeuren **door een erkend laboratorium** (erkenning voor het analyseren van nitraatstikstof en ammoniumstikstof).
- Het bijbehorende **bemestingsadvies** moet worden opgemaakt **door een erkend laboratorium, een erkend praktijkcentrum of een erkende telersvereniging**.
 - *De lijst van de erkende laboratoria vindt u op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Intermediairs > Staalnemers en laboratoria > Lijst erkende labo's. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*
 - *De lijst van de erkende telersverenigingen en de erkende praktijkcentra vindt u ook op de website van de VLM: www.vlm.be. Klik achtereenvolgens op de volgende rubrieken: Land- & Tuinbouwers > Mestbank > Tuinbouw > Vollegrond. U kunt die lijst ook opvragen bij de Mestbank.*

! U moet zelf contact opnemen met het erkende laboratorium, de erkende telersvereniging of het erkende praktijkcentrum voor de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies. De uitvoering gebeurt op uw eigen kosten.

Hoe moet het erkend laboratorium de staalname en stikstofanalyse uitvoeren?

- De staalname gebeurt in de voor de betrokken teelt **relevante (meest geschikte) periode**. Dit betekent:
 - o op zijn vroegst na de laatste bemesting van de vorige teelt;
 - o minstens tijdig genoeg zodat u op het moment van de laatste geplande bemesting van de betreffende teelt over het bemestingsadvies voor deze teelt beschikt.
- De staalname gebeurt **tot op een diepte van**:
 - o **30 cm** voor de teelt van aardbeien, basilicum, bieslook, chrysanten, courgettes, ijsbergsla, kruiden, paksoi, peterselie, radijs, raketsla, sla, snijbloemen, snijplanten, spinazie, veldsla, vroege bladgroenten, vroege uien of winterbloeiende halfheesters;
 - o **60 cm** voor grasland en voor de teelt van aardappelen en groenten van groep I, II of III met uitzondering van de groenten hierboven vermeld die tot 30 cm bemonsterd moeten worden;
 - o **90 cm** voor teelten die hierboven niet worden vermeld.
- Het **gehalte aan nitraatstikstof (in kg NO₃-N/ha)** wordt bepaald **per bodemlaag van 30 cm**. Het gehalte aan **ammoniakale stikstof (in kg NH₄-N/ha)** wordt bepaald **in de bovenste bodemlaag van 30 cm**.
- Op de stikstofanalyse zijn de **X-Y-coördinaten** vermeld van het perceel of **het perceelnummer** van het bemonsterde perceel, zoals vermeld op de meeste recente verzamel aanvraag.

Welke informatie moet u verstrekken voor het opmaken van het bemestingsadvies?

- oogstresten die op het perceel achtergebleven zijn.
- de teelten die dat jaar op het perceel zullen geteeld worden.
- de dierlijke mest, kunstmest of andere meststoffen die in de loop van het jaar al zijn toegediend.
- de mest of mestsoorten die u van plan bent om nog te gebruiken op het perceel.
- andere gegevens die de adviesverlener nodig heeft om een onderbouwd bemestingsadvies te formuleren.

Wat moet het bemestingsadvies vermelden?

Het bemestingsadvies bevat:

- o de **nutriëntenbehoefte van het gewas (in kg werkzame N/ha)**;
- o het **resultaat van de stikstofanalyses (in kg NO₃-N/ha en kg NH₄-N/ha)**;
- o de te verwachten **werkzame stikstof (in kg N/ha) afkomstig uit mineralisatie van bodemhumus, oogstresten, eerder toegediende dierlijke mest of andere meststoffen**, berekend tot op het einde van de periode dat de teelt haar stikstofopname zal doen;
- o het **organisch koolstofgehalte (in % C)** tot op een diepte van minimaal 23 cm en maximaal 30 cm:
 - Als het koolstofgehalte niet gekend is, moet op de bovenste bodemlaag van minimaal 23 cm of maximaal 30 cm het gehalte aan organische koolstof (in % C) bepaald worden.
 - De analyse op basis waarvan men het organisch koolstofgehalte berekent, mag maximaal 3 jaar oud zijn.

Het geeft ook aan hoe de bemesting op het perceel moet worden uitgevoerd rekening houdende met de soorten meststoffen die u van plan bent om nog te gebruiken en vermeldt daarom:

- de aanbevolen **hoeveelheid meststoffen uitgedrukt in kg werkzame N**;
- een aanduiding van het **optimale tijdstip van de bemesting**.

! De geadviseerde bemestingspraktijk moet in overeenstemming zijn met het Mestdecreet. Als het bemestingsadvies toch hoger is dan de bemestingsnormen uit het Mestdecreet moet het bemestingsadvies beperkt worden tot de bemestingsnormen uit het Mestdecreet.

Wat moet u met de stikstofanalyse en het bijbehorende bemestingsadvies doen?

- U moet ervoor zorgen dat u **niet méér meststoffen toedient** op het perceel **dan wat het bemestingsadvies aangeeft**. Om dat te staven houdt u voor het betrokken perceel een **bemestingsregister** bij.
 - *In punt 12.2 vindt u terug welke elementen u moet bijhouden in het bemestingsregister voor het betrokken perceel.*
- Hierbij moet u de **bemestingsnormen en de andere bepalingen** van het Mestdecreet **respecteren**.
- U kunt de in het bemestingsadvies geadviseerde hoeveelheid **werkzame stikstof** omrekenen naar **de totale inhoud aan stikstof**.
 - *Hiervoor kunt u de omrekeningstabel gebruiken, vermeld in punt 12.5.*

12.2. Bemestingsplan en bemestingsregister

Wanneer moet u een bemestingsplan of bemestingsregister bijhouden?

- Als in 2013 op een perceel een **maatregelenpakket 1** van toepassing is, moet u in 2013 enkel een bemestingsregister bijhouden **voor dat perceel**.
- Als in 2013 een **maatregelenpakket 2, 3 of 4** van toepassing is, moet u een bemestingsplan en bemestingsregister bijhouden voor **alle percelen van uw bedrijf**.

Wat is een bemestingsplan en een bemestingsregister?

- Een **bemestingsplan** is een overzicht op perceelsniveau waarin u het gebruik van dierlijke mest, andere meststoffen en kunstmest plant aan het begin van het bemestingsseizoen.
 - Het bemestingsplan moet uiterlijk 14 dagen na het opleggen van het maatregelenpakket (ontvangst van de brief) opgemaakt en aanwezig zijn op de exploitatie.
 - Bij elke wijziging van de geplande bemesting, past u het bemestingsplan binnen de 7 kalenderdagen aan.
- In het **bemestingsregister** volgt u de uitvoering van het bemestingsplan op.
 - Het bemestingsregister houdt u bij op de exploitatie.
 - Ten laatste binnen de 7 dagen na de bemesting, noteert u de gegevens in het bemestingsregister.
- U kunt het bemestingsplan en -register ook als één geheel beschouwen. In dat geval hoeft u in het register enkel de data van bemesting in te vullen, en aan te geven welke elementen er verschillen

met het plan. Is op een bepaald perceel alles uitgevoerd zoals in het plan aangegeven, dan noteert u op het perceelsplan 'bemesting uitgevoerd conform het plan'.

- U hebt de keuze tussen een **papieren of digitaal** bemestingsplan en -register.
- Op de website van de VLM is een rekenprogramma beschikbaar, nl. de BASsistent balanssimulator 2013, dat u helpt bij de opmaak van het bemestingsplan en -register. U vindt dat rekenprogramma op www.vlm.be, klik achtereenvolgens op *Land- & tuinbouwers > Mestbank > Rekenprogramma's > Bassistent Balanssimulator 2013*

Wat moet het bemestingsplan minstens bevatten?

Het bemestingsplan bevat minstens:

- **de productie van dierlijke mest op uw bedrijf:**
 - o Per diercategorie:
 - de te verwachten gemiddelde veebezetting in het lopende kalenderjaar;
 - het staltype waarin u de betrokken dieren zult houden;
 - de te verwachten nettoproductie aan dierlijke mest (in kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5).
 - o Per mestsoort:
 - de opslagcapaciteit;
 - de te verwachten hoeveelheid dierlijke mest die wordt geproduceerd in het lopende kalenderjaar (in ton of m^3 , kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5).
- **per perceel of perceelsgroep:**
 - o een foto of kaart van de ligging (foto's van de meest recente verzamelaanvraag);
 - o de oppervlakte, de voortelt, de hoofdteelt en de nateelt;
 - o de vermelding of er derogatie is aangevraagd;
 - o de te verwachten nutriëntenbehoefte van de gewassen (in kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5);
 - o de geplande bemesting met dierlijke mest, kunstmest en andere meststoffen per mestsoort (in ton of m^3 , kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5);
 - o de geplande bemesting met dierlijke mest door beweiding (in kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5).
- **de geplande aan- en afvoer van dierlijke mest en andere meststoffen:**
 - o per mestsoort;
 - o uitgedrukt in ton of m^3 , kg N, kg werkzame N en kg P_2O_5 .
- **het geplande gebruik van kunstmest:**
 - o per mestsoort;
 - o uitgedrukt in ton of m^3 , kg N en kg P_2O_5 .

! Uiteraard mag u uw bemestingsplan aanvullen met nog meer gegevens die u interessant vindt voor uw bedrijf. Hoe meer elementen u opneemt, hoe nauwkeuriger u de bemesting kunt bepalen voor een optimale gewasopbrengst.

Wat moet het bemestingsregister minstens bevatten?

Per perceel of perceelsgroep bevat het bemestingsregister minstens deze informatie:

- de bemesting met dierlijke mest:

- de opgebrachte hoeveelheden (in ton, kg N en kg P₂O₅ per perceel of perceelsgroep en omgerekend naar kg N/ha en kg P₂O₅/ha). Bij begrazing houdt u de veebezetting bij (op basis van de start- en einddatum van de begrazingsperiode en het aantal dieren);
- de datum waarop de bemesting is uitgevoerd, bij andere bemesting met dierlijke mest dan begrazing;
- eventuele tussenopslag op de kopakker.

Opmerking: als de dierlijke mest afkomstig is van een andere landbouwer, noteert u ook de naam van de landbouwer en de identificatie van zijn exploitatie. Bij andere bemesting met dierlijke mest dan begrazing, noteert u ook het nummer van het transportdocument

- de bemesting met andere meststoffen:

- de opgebrachte hoeveelheden (in ton, kg N en kg P₂O₅ per perceel of perceelsgroep en omgerekend naar kg N/ha en kg P₂O₅/ha);
- de datum waarop de bemesting is uitgevoerd;
- het nummer van het transportdocument;
- de naam van de producent van de andere meststoffen en de identificatie van de uitbating waar de andere meststoffen worden geproduceerd;
- eventuele tussenopslag op de kopakker.

- de bemesting met kunstmest:

- de opgebrachte hoeveelheden (in kg N/ha en kg P₂O₅/ha);
- de datum waarop de bemesting is uitgevoerd.

12.3. Audit en bedrijfsbegeleidend advies

U kunt diverse instrumenten inzetten op uw bedrijf om beter te bemesten. De dienst Bedrijfsadvies van de VLM kan u daarbij helpen met een individueel bedrijfsbegeleidend advies (zie ook punt 13).

Als de Mestbank maatregelenpakket 3 of 4 oplegt, kan ze een audit uitvoeren van uw volledige bedrijf. Die audit heeft betrekking op het gehouden vee, de aanwezige mestopslag, de toegepaste bemesting op alle percelen, de mestafzet, de teeltrotatie, de teelttechniek en de inzet van vanggewassen. Ook wordt nagekeken of de begeleidende maatregelen worden nageleefd.

12.4. Vanggewas of nateelt

Op welke percelen moet u een nateelt of vanggewas telen?

Als een maatregelenpakket 3 of 4 opgelegd wordt, moet u op het perceel waarop het maatregelenpakket van toepassing is, in 2013 een nateelt of vanggewas inzaaien, als de teelt in kwestie het toelaat.

! Als op uw bedrijf op twee of meer percelen een overschrijding van de derde drempelwaarde vastgesteld werd, moet u op **alle percelen van uw bedrijf een nateelt of vanggewas inzaaien**, als de teelt in kwestie het toelaat.

Wat is de meerwaarde van een vanggewas of nateelt?

- Vanggewassen of nateelten houden de nutriënten die nog aanwezig zijn in de bodem vast en beperken op die manier de stikstofverliezen naar het grond- en oppervlaktewater tijdens de winter. De achtergebleven nutriënten blijven bovendien beschikbaar voor uw volgende teelt.
- Vanggewassen zijn ook nuttig om het organische stofgehalte te verhogen, erosie te vermijden, het bodemleven te bevorderen, de bodemstructuur te verbeteren, ziekten en plagen te bestrijden en onkruidontwikkeling af te remmen.

Hoeveel stikstof kan een vanggewas opnemen?

- Om een voldoende hoge stikstofopname te realiseren, zaait u de vanggewassen best zo vroeg mogelijk in na de oogst van de hoofdteelt.
 - De hoeveelheid stikstof die een vanggewas nog kan opnemen is afhankelijk van de soort en de zaaidatum en varieert van 30 kg N/ha tot 100 kg N/ha.
- *In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de te verwachten N-opname door verschillende soorten vanggewassen, afhankelijk van de ontwikkeling van het vanggewas.*

Vanggewas	N-opname (kg N/ha)		
	Ontwikkeling van het vanggewas		
	Slecht	Normaal	Goed
Bladrijke vanggewassen (bv. gele mosterd, bladrammenas, bladkool, facelia)	30-50	50-70	70-90
Grasachtige vanggewassen (bv. Italiaans raaigras, Engels raaigras, rogge, Japanse haver)	20-40	40-60	60-80
Vlinderbloemige vanggewassen (bv. witte en rode klaver, wikke, lupine)	30-50	50-75	75-100

Bron: "Groenbemesters en nitraatresidu, 2010, Bodemkundige Dienst van België"

Hoeveel stikstof kan een vanggewas naleveren bij onderwerking in het najaar/voorjaar?

Als een vanggewas ondergewerkt wordt, zal het vanggewas stikstof naleveren. Houd hier rekening mee bij uw bemesting!

- In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de te verwachten N-nalevering bij onderwerking in het najaar of voorjaar door verschillende soorten vanggewassen, afhankelijk van de ontwikkeling van het vanggewas (uitgedrukt in lengte van het vanggewas).

Vanggewas	Lengte (cm)	N-nalevering bij onderwerken in	
		Najaar (kg N/ha)	Voorjaar (kg N/ha)
Raaigrassen (bv. Italiaans raaigras, Engels raaigras)	15	10	20
	30	15	35
	45	25	50
Kruisbloemigen (bv. gele mosterd, bladrammenas)	40	10	15
	60	15	30
	90	25	45
Vlinderbloemigen (bv. witte en rode klaver, wikke, lupine)	20	15	30
	40	30	60
	60	45	90

Bron: "Mest- en mineralenkennis voor de praktijk, Blad 18 uit de serie Plantaardig, 2005, Wageningen UR"

12.5. Tabel voor de omrekening van werkzame stikstof naar de totale inhoud aan stikstof

Het bemestingsadvies geeft aan welke hoeveelheid meststoffen aanbevolen is voor de teelt van uw gewas. Die aanbevolen bemesting is uitgedrukt in kg werkzame stikstof. Dat is de hoeveelheid stikstof in de meststoffen die in het eerste jaar bruikbaar is voor de plant. Het is de som van de minerale stikstof en de snel afbreekbare organische stikstof.

U kunt de in het bemestingsadvies geadviseerde hoeveelheid werkzame stikstof omrekenen naar de totale inhoud aan stikstof via onderstaande omrekeningsformule en tabel. Het percentage werkzame stikstof, vermeld in de tabel, geeft aan welk percentage van de totale hoeveelheid stikstof van de betreffende meststof beschikbaar is in de vorm van werkzame stikstof.

$$N_{\text{totaal}} (\text{kg/ton}) = N_{\text{werkzaam}} (\text{kg/ton}) / \text{werkingscoëfficiënt}(\%)$$

Meststof	Werkingscoëfficiënt %
Vloeibare dierlijke mest (mengmest, dunne fractie na scheiden van vloeibare dierlijke mest,...)	60
Andere meststoffen, behalve gecertificeerde groen- en GFT-compost	60
Andere meststoffen die stikstof in dusdanige vorm bevatten waarbij slechts een beperkt gedeelte van de totale stikstof vrijkomt in het jaar van opbrenging	30
Vaste gescheiden mest (samengestelde) vaste mest, (samengestelde) vaste kippenmest, vaste fractie van gescheiden mest, champost	30
Stikstof van rechtstreekse uitscheiding bij begrazing	20
Gecertificeerde groen- en GFT-compost	15
Effluent van biologisch behandelde mest	100
Minerale meststoffen (kunstmest)	100

Voorbeeld

- Als uw bemestingsadvies bijvoorbeeld aangeeft dat het gewas 50 kg werkzame N/ha vereist, moet u $50 \text{ kg } N_{\text{werkzaam}} / 0,3 =$ ongeveer **170 kg N/ha** opbrengen uit **stalmest**.
- Als u de 50 kg werkzame N/ha uit dat bemestingsadvies wilt invullen met mengmest, moet u $50 \text{ kg } N_{\text{werkzaam}} / 0,6 =$ ongeveer **85 kg N/ha** opbrengen uit **mengmest**.
- Bij gebruik van kunstmest is de hoeveelheid werkzame N/ha uit het bemestingsadvies gelijk aan de hoeveelheid N/ha kunstmest die u moet opbrengen.
 $50 \text{ kg } N_{\text{werkzaam}} / 1 =$ **50 kg N/ha** uit **kunstmest**.

13. BEDRIJFSADVIES

Om op een oordeelkundige manier te bemesten moet u als landbouwer rekening houden met heel wat factoren. Om u daarbij te ondersteunen, biedt de dienst Bedrijfsadvies van de Vlaamse Landmaatschappij vrijblijvend en gratis individuele begeleiding aan.

Wie kan een beroep doen op de dienst Bedrijfsadvies?

De dienst Bedrijfsadvies richt zich in eerste instantie tot landbouwers met een maatregelenpakket 3 of 4. Samen met de landbouwer bekijkt een medewerker van de dienst Bedrijfsadvies dan hoe het nitraatresidu kan beperkt worden.

Daarnaast kunnen alle landbouwers die vragen hebben over de bemesting op hun bedrijf terecht bij de dienst Bedrijfsadvies. Eventueel voor een 'bedrijfsbegeleidend advies' (BBA)

De contactgegevens van de dienst Bedrijfsadvies vindt u op de volgende pagina.

Wat houdt een bedrijfsbegeleidend advies concreet in?

De begeleiding van de dienst Bedrijfsadvies is toekomstgericht en gebaseerd op de specifieke situatie van uw bedrijf. Dat alles in een vertrouwelijk kader.

De bedrijfsadviseurs komen persoonlijk langs op uw bedrijf voor een gesprek en samen met u gaan ze na welke instrumenten u kunt inzetten om beter te bemesten en om dus betere milieuresultaten te bereiken.

Concreet wordt ingegaan op een aantal thema's zoals voorjaarsstaalnames, het op peil houden van het koolstofgehalte, het inzaaien van groenbedekkers, de mogelijkheden om het kunstmeststoffengebruik te beperken, de inschatting van stikstofmineralisatie uit organisch materiaal, ... U kunt ook een beroep doen op de bedrijfsadviseurs om een bemestingsplan voor uw bedrijf op te maken, en om de bedrijfsmestbalans op voorhand in te schatten. Daarnaast duiden de bedrijfsadviseurs de focusgebieden en de MAP-meetpunten in de omgeving van uw bedrijf. Ook kunt u hen vragen stellen als u onduidelijkheden ervaart bij het uitvoeren van de mestwetgeving en de begeleidende maatregelen.

Na de begeleiding ontvangt u een schriftelijk advies met relevante aanbevelingen op maat van uw bedrijf.

14. CONTACTGEGEVENS

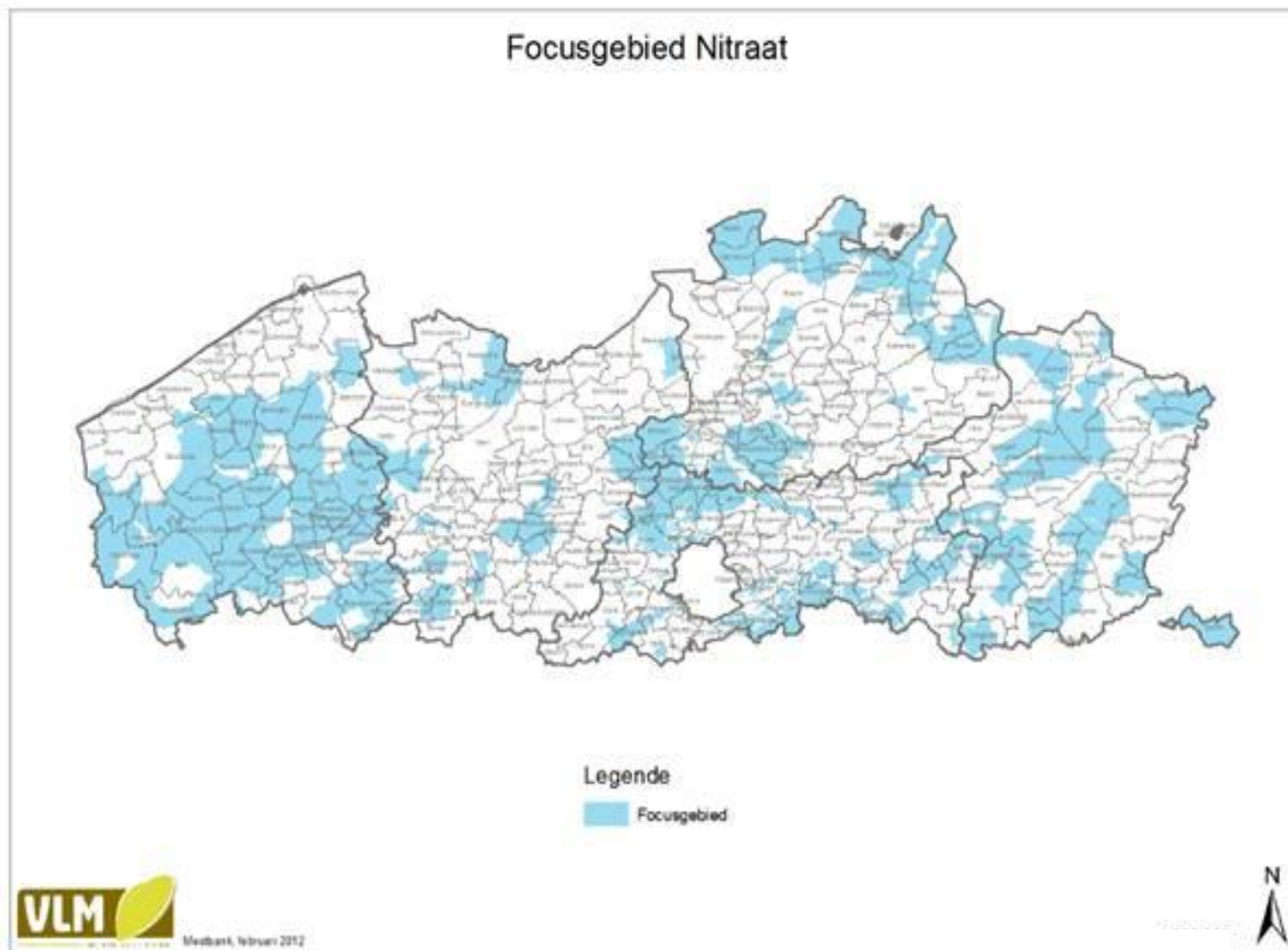
Voor meer algemene informatie kunt u altijd terecht op de volgende telefoonnummers van de **Mestbank**:

VLM Regio West	VLM Regio Oost
West-Vlaanderen: Velodroomstraat 28 8200 Brugge Tel.: 050 45 82 02	Vlaams-Brabant: Diestsepoort 6 bus 74 3000 Leuven Tel.: 016 66 52 64
Oost-Vlaanderen: Ganzendries 149 9000 Gent Tel.: 09 244 86 12	Antwerpen: Cardijnlaan 1 2200 Herentals Tel.: 014 25 83 81
	Limburg: Koningin Astridlaan 10 3500 Hasselt Tel.: 011 29 87 63

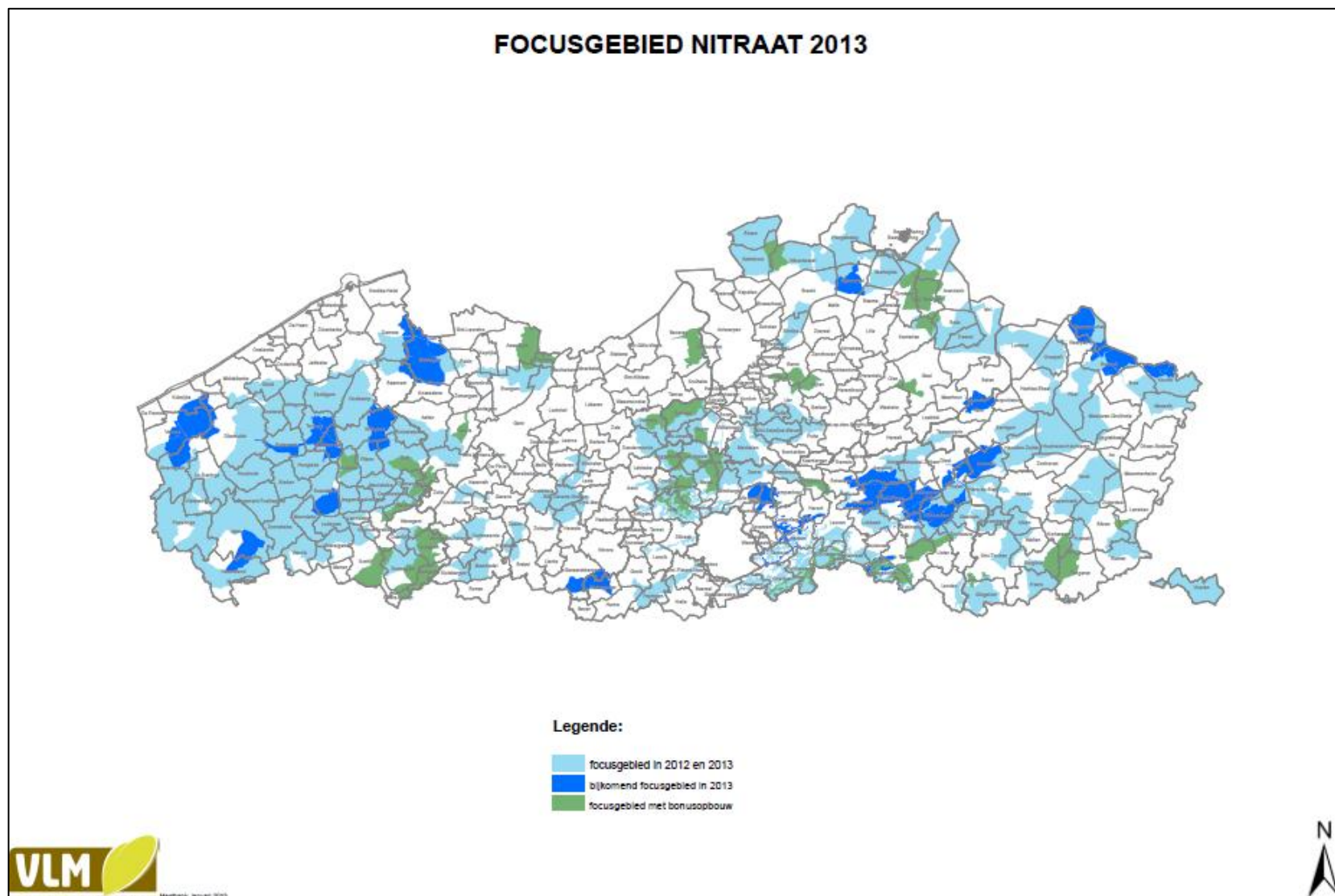
De dienst **Bedrijfsadvies** van de VLM verleent u individueel advies om samen naar oplossingen te zoeken om uw bedrijfsvoering nog milieuvriendelijker te maken. U kunt terecht op bedrijfsadvies@vlm.be of op de volgende telefoonnummers:

VLM Regio West	VLM Regio Oost
West-Vlaanderen: Velodroomstraat 28 8200 Brugge Tel.: 050 45 90 12	Vlaams-Brabant: Diestsepoort 6 bus 74 3000 Leuven Tel.: 016 66 52 65
Oost-Vlaanderen: Ganzendries 149 9000 Gent Tel.: 09 244 85 85	Antwerpen: Cardijnlaan 1 2200 Herentals Tel.: 014 25 83 12
	Limburg: Koningin Astridlaan 10 3500 Hasselt Tel.: 011 29 88 01

Bijlage 1: Kaart met focusgebieden 2012

Bijlage 2: Kaart met focusgebieden 2013

Colofon

Datum: 19 februari 2013

VU: Toon Denys, gedelegeerd bestuurder VLM

Foto cover: Jan Lamberts, fotoarchief Vlaanderen